

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur J. Th. Balk, Keizerstraat 54, 1082 BE Amsterdam

Verschijnt 5 x per jaar

HOOG DE VAAAN VAN DE REGULIERE GENEESKUNDE!

In "Verband", het maandblad van de studenten van de medische faculteit van de Universiteit van Amsterdam, stond in maart 1990 een stuk van Saskia Roeleveld, lid van de Werkgroep "Andere geneeswijzen".

De titel luidde: "Alternatieve Geneeswijzen: nonsens of noodzaak?"

De auteur verdedigde de alternatieve geneeswijzen met de gebruikelijke argumenten en verwees in haar literatuuropgaven naar de Taoïst Kapra en de homeopaat Vithoukas. Ze verweet in haar stuk de Vereniging tegen de Kwakzalverij een "ongenuanceerde en aanmatigende visie".

Op uitnodiging van de redactie van "Verband" schreef de voorzitter een reactie die in het meinumnummer van "Verband" werd opgenomen. Omdat het wellicht ook voor onze leden interessant is drukken wij dit "herderlijk schrijven" onder de titel "Hoog de vaan van de reguliere geneeskunde" hierbij af:

Het is het voorrecht van studenten opvattingen te huldigen c.q. te onderzoeken die afwijken van opvattingen die gangbaar zijn bij de oudere generatie. De student die, gezien zijn maatschappelijke positie, aan deze afwijkende opvattingen niet direct praktische consequenties hoeft te verbinden heeft, mede daardoor, intellectueel een grote vrijheid. Het is leerzaam en kan voor het leven verrijkend zijn als men in deze levensfase met vallen en opstaan toegroeit naar een eigen, zelfgekozen positiebepaling met betrekking tot levensbeschouwing, politieke opvattingen, persoonlijke ambities etc. etc.

Bij deze speurtocht naar zin en waarheid, waartoe een universitaire omgeving behoort te inspireren, is het geoorloofd (tijdelijk) extreme en onzinnige standpunten in te nemen, niet beperkt door conventies en zelfs niet door morele maatstaven. Deze opvattingen kunnen worden toevertrouwd aan dagboeken, ze behoren te worden bediscussieerd met leeftijdsgenoten in diepzinnige gesprekken binnen de veiligheid van dispuut, jaarclub, vriendenkring of desnoods binnen een Werkgroep Andere Geneeswijzen. Het komt dan op den duur meestal wel goed, ondanks en toch ook dankzij die academische vrijheid. Tot zover is er niets aan de hand.

Onbekookte opvattingen

Anders wordt het als afwijkende en duidelijk on-

bekookte opvattingen op schrift worden gesteld en in gedrukte vorm worden verspreid. Iemand die de domheid of zo men wil de moed heeft gehad om met een dergelijke onrijpe visie naar buiten te komen is Saskia Roeleveld, 3e jaars studente medicijnen, die in Verband no. 3 (1990) een stuk schreef onder de titel: "Alternatieve geneeswijzen: nonsens of noodzaak?". Omdat mijn eigen derde studiejaar inmiddels vijftienvintig jaar achter mij ligt stuit een discussie voluit met een zoveel jongere en minder ervaren opponent mij intuïtief tegen de borst. Normaliter zouden de immature ideeën van Saskia Roeleveld mij immers slechts vertederd hebben. Nu deze ideeën echter in gedrukte vorm verschenen zijn en vooral omdat er in haar betoog ook nog kritiek wordt uitgeoefend op de Vereniging tegen de Kwakzalverij, waarvan ik het voorzitterschap bekleed, nu meen ik toch dat een reactie gewenst is. Ik zal haar argumentatie daarbij zo serieus mogelijk nemen, maar dit betekent tegelijkertijd dat ik niet zachtzinnig kan zijn. Het zij mij niet ten kwade geduid.

Verzameling kleine bolletjes

Daar gaan we. Volgens Roeleveld bedient de reguliere geneeskunde zich van een bepaald en volgens haar te beperkt "paradigma". Kenmerkend voor dit paradigma zouden dan zijn: de logica van Aristoteles (?), het Newtoniaans model en een eenzijdige gerichtheid op het lichaam, dat gezien zou worden als een verzameling kleine bolletjes. Daarbij zijn die reguliere medici dan ook nog zo stom dat zij de inzichten van de relativiteitstheorie nog niet eens geïncorporeerd hebben in hun geneeskunde. Deze analyse van de reguliere geneeskunde is niet eens meer caricaturaal, het is eenvoudig onzin. Met Aristoteles en Newton heeft een medicus niets te maken. Zijn geneeskunde berust op wetenschap. En wetenschap bestaat uit zorgvuldig, empirisch onderzoek van de werkelijkheid en het vervolgens of er aan voorafgaand formuleren van logische en toetsbare theorieën.

Het is deze onvoorwaardelijke eis van wetenschappelijkheid die de reguliere geneeskunde stelt aan behandelmethoden die solliciteren naar erkenning. Het zich in dit verband beroepen op andere paradigma's is vulgair misbruik van dit overigens vage begrip. Het dient slechts om een pseudo-filosofisch rookgordijn op te trekken en eindigt steevast met de

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

BESTUUR:

Voorzitter: C.N.M. Renckens, Hoorn
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: dr. H.A.M. Voorbij, Zwolle
Leden: D. Uitterdijk, Medemblik
mr. Th. Douma, Haarlem
C.P. van der Smagt, de Bilt
prof. dr. H. Timmerman, Voorschoten

Adviserende leden:

S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van
Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Zwolle.

De **contributie** bedraagt thans minimaal f 40; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal f 100.

conclusie dat alternatieve behandelmethoden anders (in de praktijk minder streng) getoetst moeten worden als in de reguliere geneeskunde gebruikelijk is. Het is ook de centrale opvatting van de Vereniging tegen de Kwakzalverij dat compromissen met betrekking tot "toelatingseisen" voor nieuwe of onorthodoxe behandelmethoden echter absoluut uit den boze zijn. Versoepelt men deze eisen wel dan zullen kwakzalverij en alternatieve geneeswijzen infiltreren binnen de geneeskunde, waardoor willekeur gaat heersen boven wetenschap en waardoor de intellectuele status en geloofwaardigheid van de medische wetenschap ernstig worden ondermijnd.

Ook dat klopt niet

Ook dat verhaal van de kleine bolletjes klopt natuurlijk niet. Ik verzeker de schrijfster dat ik nog nimmer een anamnese heb afgenomen van een verzameling kleine bolletjes!

Voor de volledigheid zij Roeleveld ook nog gecorrigeerd met betrekking tot het verzuimde gebruik van de relativiteitstheorie in de geneeskunde (die zij later nog aanwendt om de onzin van de homeopathische sub-Avogadro verdunningen te verdedigen, het gaat dan om het subtiele energieveld van de patiënt. Maar patiënten hebben helemaal geen subtiele energievelden, beste Saskia). De relativiteitstheorie heeft voor de menselijke biologie geen betekenis omdat de wetmatigheden die zij beschrijft gebonden zijn aan snelheden en temperaturen waarbij geen leven mogelijk is!

Met betrekking tot de "werkelijk serieuze en filosofisch onderlegde stromingen" (in Roeleveld's woorden) zoals homeopathie, acupunctuur, antroposofische geneeskunde en Ajur Vedische geneeskunde wil ik tenslotte, zeer kort, de opvattingen van de Vereniging tegen de Kwakzalverij dienaangaande samenvatten.

18e Eeuwse waterhandel

Over de homeopathie, die 18e eeuwse waterhandel, schreef de oprichter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, de arts G. Bruinsma, reeds in 1885: "Wij beschouwen de homeopathie als eene ontzaglijke dwaling op genees- en natuurkundig gebied. Haar beginsel mist zoo geheel en al elken wetenschappelijke steun, hare methode van onderzoek en zoogenaamde ervaringsleer zijn zoo bij uitstek subjectief en zijn noodwendig de oorzaak van zooveel misgrepen en onzin, dat het waarlijk verwondering verdient hoe dit stelsel zich bijna eene eeuw heeft kunnen staande houden" (Maandblad tegen de Kwakzalverij, 5e jaargang, februari 1885).

Over acupunctuur merkte Mann in 1973 terecht op: "It has been suggested that one of the main achievements of the Chinese acupuncturists has been their discovery of so many sites at which a needle can be safely inserted" (Lancet 1973; ii; 57-60).

Rudolf Steiners leer

Antroposofische geneeskunde kenmerkt zich door homeopathie (zie boven), geloof in reïncarnatie, kruidenbehandeling (ook bij kanker), afkeer van televisie, bezwaren tegen sommige vaccinaties en kunstzinnige therapie. Het vergt de hulp van psychologen en godsdienstsociologen om te verklaren waarom universitair opgeleide artsen de vreemde en niet altijd zo fraaie opvattingen van Rudolf Steiner in hun geneeskunde menen te moeten toepassen.

De Ajur Vedische geneeskunde is een primitieve, voorwetenschappelijke geneeskunde zonder bruikbare diagnostische methoden en zonder een plausibele ziekteleer, die voornamelijk gebruik maakt van kruiden.

Kruidentherapie is obsoleet geworden sinds de chemie het ons mogelijk heeft gemaakt uit geneeskrachtige planten de werkzame stoffen te isoleren en in exact doseerbare vorm als geneesmiddel te produceren.

Er is natuurlijk nog zo veel meer te zeggen. De holistische pretenties van de alternatieve geneeskunst, de nog geringe maar verfoeilijke infiltratie van alternatieve geneeswijzen binnen de universiteit (homeopathie onderwijs aan de V.U., acupunctuur onderwijs aan de Groninger subfaculteit, een antroposofische docent filosofie der geneeskunde aan de Erasmus Universiteit en een iriscopie-professor in Maastricht), dwalingen ook van parlementariërs en WVC met betrekking tot de erkenning van alternatieve geneeskunde: dat alles en veel meer komt ter sprake in het "Actieblad tegen de kwakzalverij", het ledenorgaan van de V.t.d.K. (lidmaatschap voor studenten f 10,— per jaar). De ervaring heeft geleerd dat regelmatige lezing van dit orgaan bij meer dan 90% van de lezers een volledige immuniteit bewerkstelligt tegen de ver-

lokkingen van de zgn. alternatieve geneeskunde. Bij medisch studenten ligt dit percentage zelfs nog aanzienlijk hoger. Ook Saskia Roeleveld moet met regelmatige lezing van dit orgaan weer op het rechte pad te brengen zijn. Ze zal dan ophouden te zijn als degene die op de vraag "Geloof u in astrologie?" onverstaanbaar antwoordde: "Ik geloof in alle wetenschappen".

C.N.M. Renckens, voorzitter
Vereniging tegen de Kwakzalverij

● Literatuur

- G.J. Mellenbergh. "Wetenschapsoopvattingen en alternatieve geneeswijzen". Medisch Contact 51/52. Pag. 1629 (1982).
- C.P. van der Smagt. "Nog eens alternatieve geneeswijzen; een pleidooi tegen". Medisch Contact 42. Pag. 1281 (1988).

VASOLASTINE: GEEN WERKZAAMHEID IN DIERPROEVEN

Kortgeleden verscheen een tweede rapport over het onderzoek door het Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) over de werkzaamheid van Vasolastine bij konijnen.

Zoals vermeld in dit blad (januari 1990) ontstaan bij konijnen vaatafwijkingen die overeenkomen met het beeld van atherosclerose bij de mens, als de konijnen eerst zes maanden een cholesterolrijk dieet krijgen, en daarna het gewone (cholesterolarme) standaarddieet.

In de eerste fase van het onderzoek door het RIVM kregen twee groepen konijnen vanaf de vierde maand dagelijks een lage of een hoge dosis Vasolastine; een derde groep diende als controle. Aan het eind van de zes maanden werden atherosclerotische afwijkingen gevonden in de aorta en in de kransslagaders, en hierbij werd geen verschil gevonden dat mocht worden toegeschreven aan de behandeling met Vasolastine. Vasolastine had ook geen invloed op de verhoging van de cholesterolconcentratie van het serum.

Het tweede rapport beschrijft een vervolgonderzoek, waarin konijnen zes maanden op een cholesterolrijk dieet acht maanden lang het normale standaarddieet kregen. Opnieuw kregen twee groepen konijnen dagelijks een lage of een hoge dosis Vasolastine ingespoten, nu in de laatste drie maanden van het 14 maanden durende onderzoek. Het bloed van de konijnen werd gedurende de hele periode om de zes weken onderzocht.

In de eerste zes maanden steeg de serum cholesterolconcentratie aanzienlijk, in de daaropvolgende drie maanden daalde hij tot het uitgangsniveau. Toediening van Vasolastine had hierop geen invloed.

Vaatafwijkingen - geen verschil

Aan het eind van de 14 maanden werd bij veel konijnen bindweefselvorming gezien in de atherosclerotische plaques in aorta en kransslagaders, die

ook gevonden was in het eerste onderzoek. Deze bindweefselvorming, die moeilijk of niet omkeerbaar is, maakt de gelijkenis met atherosclerotische veranderingen bij de mens heel groot. In de aorta werd iets minder bindweefselvorming gevonden bij de konijnen die waren behandeld met Vasolastine, maar het verschil mag aan het toeval worden toegeschreven. Ten aanzien van bindweefselvorming in de kransslagaders werd geen enkel verschil tussen de met Vasolastine behandelde en de controledieren gevonden.

Evenmin had behandeling met Vasolastine enige invloed op de degeneratieve verschijnselen in de lever, die bij sommige konijnen werden gevonden (als gevolg van de toxische werking van cholesterol). Hetzelfde geldt voor de atherosclerotische afwijkingen in de vaten van lever, nieren, longen en milt, voor het bloedbeeld, en voor de reactie van de bloedvaten in de nier op vaatverwijdende en vaatvernauwende stoffen.

Voorzover bekend was dit onderzoek door het RIVM het eerste, waarin de invloed van Vasolastine bij dieren werd onderzocht op de ontwikkeling van degeneratieve vaatafwijkingen die ook wat betreft de vorming van bindweefsel nauw overeenkomen met atherosclerose bij de mens. Ook dit onderzoek, verricht onder zorgvuldig gecontroleerde omstandigheden, leverde dus geen enkele ondersteuning op voor de aanprijzing van Vasolastine als geneesmiddel bij atherosclerose.

Dit tweede rapport (nummer 318512003) is evenals het eerste (318512001) verkrijgbaar bij het RIVM.

J. VAN NOORDWIJK

BRIEF AAN STAATSSECRETARIS OVER VASOLASTINE

De voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij richtte op 30 maart j.l. de volgende brief aan drs. H.J. Simons, staatssecretaris voor Volksgezondheid:

Het is inmiddels tien jaar geleden dat de toenmalige voorzitter van onze vereniging zich richtte tot uw voorganger uit die periode, om het verenigingsstandpunt met betrekking tot Vasolastine kenbaar te maken. De Vereniging sloot zich toen volledig aan bij het oordeel van het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen dat registratie van dit product destijds weigerde. Tegen onze zin en tegen de opvattingen van allen die een rationeel geneesmiddelenbeleid voorstaan werd indertijd via een Koninklijk Besluit Vasolastine binnen het verstrekkingspakket van de ziekenfondsen gebracht. De staatssecretaris stond in die periode onder druk vanuit het parlement, vanuit de patiëntenvereniging en van VARA's ombudsman Frits Bom.

Nu EG-normen binnenkort een eind zullen maken aan het curiosum van de Vasolastine-verstrekking roeren zich opnieuw dezelfde opposanten. Terwijl recent nog weer eens werd bevestigd door een zorgvuldig onderzoek op een beproefd diermodel, uitgevoerd door het RIVM, dat de invloed van Vasolastine op vaatafwijkingen nihil is worden opnieuw kamer-

vragen gesteld waarin aan Vasolastine een specifieke werking bij hartpatiënten wordt toegeschreven. Wij willen u er ten overvloede nog eens op wijzen dat er van een dergelijk effect totaal geen sprake is en verzoeken u dringend om, zoals reeds voorzien, per 1 mei a.s. of zoveel eerder als mogelijk is dit kwakzalversmiddel uit de handel te nemen. In het kader van een zorgvuldige aanwending van beperkte financiële middelen en een bevordering van rationele farmacotherapie achten wij een andere beslissing in feite onmogelijk.

Niet uit de handel!...

Tot zover de brief van 30 maart j.l. Inmiddels is bekend geworden dat de staatssecretaris heeft besloten Vasolastine niet per 22 mei 1990 uit de handel te nemen. Hoewel deze beslissingen nu gemakkelijker dan ooit zou zijn geweest (EG-normen en de in ons blad door prof. Van Noordwijk gepubliceerde bevindingen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne, RIVM) blijkt ook deze staatssecretaris (hij is doctorandus in de sociologie) even welwillend te staan ten opzichte van de alternatieve hocuspocus als zijn voorgangers Dees, Van der Reijden en Veder-Smit. De man, die een krachtige stellingname niet schuwde in de discussies over leeftijdsgrens van harttransplantaties lijkt, eenmaal geconfronteerd met verdedigers van alternatieve behandelmethoden plotseling een ruggegraat te hebben als een tuinslang. Wij nomineren Simons bij dezen als kandidaat voor de dr. Vogelprijs!

KWAKZALVEN (2)

In een uitgebreide reactie op mijn stuk over het Holistic Healing Center in de Universiteitskrant in Groningen (zie Actieblad tegen de Kwakzalverij van januari j.l.) schreef een medicijnstudent mij dat ik hem pijn had gedaan. Hij vond het stukje "niet positief" en voorts was hij de mening toegedaan dat het in de reguliere geneeskunde ook niet allemaal koek en ei was. Zijdelings verwees hij naar de bekende experimenten van Benveniste, die naar zijn idee al te "gemakkelijk terzijde waren geschoven".

Tenslotte raadde hij aan me te wenden tot de "Werkgroep Andere Geneeswijzen" die aan de Rijks Universiteit Groningen schijnt te bestaan.

Het wonderbaarlijke verschijnsel dat er medicijnstudenten zijn die men pijn kan doen met een spottend stukje over alternatieve geneeswijzen moet terug te voeren zijn op de wijze waarop de studie in de geneeskunde is ingericht. Zoals bekend doet deze studie een zware aanslag op het geheugen maar ontbeert iedere aandacht voor het eigene van wetenschappelijk denken. Vakken als filosofie, logica, methodologie en wijzen van onderzoek schitteren door afwezigheid. Het resultaat van deze stand van zaken is dat er afgestudeerde artsen bestaan, academici, mensen met een zogenaamde wetenschappelijke opleiding die geloven in de atavistische achttiende eeuwse theorieën van Hahnemann over de genezende kracht van oneindige verdunningen, zogenaamde homeopathische artsen. Of zelfs artsen die na een cursus met over-

tuiging de oosterse naaldevakken gaan beoefenen en zich arts, acupuncturist noemen. Ik ken zelfs afgestudeerde dokters die geloven in de helende kracht van edelstenen en huisartsen die koperen armbanden verkopen als remedie tegen alle kwalen.

Zolang de studie in de geneeskunde nog aan de universiteit verbonden is zal ik over deze uitwassen niet "positief" schrijven. Integendeel. Naar mijn idee is er sprake van een godgeklagde situatie, die zijn oorsprong vindt in de medische opleiding, waar men de studenten wel verplicht in lijken te snijden, maar gemakshalve iedere aanzet tot wetenschappelijk denken overslaat. Zelfs een vak als statistiek komt zo onvoldoende aan de orde dat men vrijwel alle meningen van artsen over preventie en het belang van risicofactoren voor de gezondheid ongezien naar de schroothoop kan verwijzen.

Het hiateuze karakter van de opleiding laat ook zijn sporen na in de brief van de pijnlijk getroffen medische student. Denkfout wordt op denkfout gestapeld. Spotten met het alternatieve circuit zou kritiekloze omarming van de reguliere geneeskunde impliceren. Het lijkt overbodig de onzin van zo'n redenatie aan te tonen, maar ik vrees dat het toch nodig is. Wanneer ik stel dat het godgeklagd is dat er Moermanartsen zijn die ten dode opgeschreven kankerpatiënten voor fikse bedragen veroordelen tot een soort dieet, gebaseerd op proeven met duiven betekent dat niet dat ik onder de indruk ben van de vorderingen van de reguliere geneeskunde in haar strijd tegen de kanker. Ik ben daarvan niet onder de indruk.

Wanneer ik stel dat het krankzinnig is dat er artsen zijn die de ideeën van een oude racist als Steiner voor het evangelie houden en zich antroposofische arts noemen, betekent dat niet dat ik onkundig ben van het feit dat de Nederlandse bevolking op grote schaal vergiftigd wordt met overbodige en schadelijke reguliere medicijnen.

Een beetje wetenschapper richt hetzelfde kritische oog op de heilzame werking van het gebed, de handoplegging en de peniciline.

PETER BÜGEL

(Kwakzalven 2 werd, evenals de eerste aflevering, die men heeft kunnen lezen in het Actieblad tegen de Kwakzalverij van januari 1990 ontleend aan de Groninger Universiteitskrant, Red.)

ELECTRO-ACUPUNCTUUR; ECHT OF PSEUDO?

(Ingezonden)

Enige tijd geleden kreeg ik een artikel in handen uit het tijdschrift van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, getiteld: "Toen de Duitse Arts R. Voll zijn hoofd lelijk stootte".

Het artikel gaat over de electro-acupunctuur volgens Voll en probeert de electro-acupunctuur belachelijk te maken. Het stuk is onzakelijk en de auteur geeft

blijk geen basiskennis te bezitten van enige kennis van het onderwerp, maar ook niet van physiologische verhoudingen in het lichaam. Dan gaat het artikel verder met het bekende stokpaardje van de goed betaalde consulten, waarbij de auteur misschien hoopt, dat dit ook een reden zal zijn het systeem af te keuren. Echter de informatie is ergens verkregen, maar klopt niet.

De Nederlandse Artsen Acupunctuur Vereniging heeft tot verleden jaar een consultprijs aangehouden van f 75,— per uur en zal dit nu aanpassen aan het uurhonorarium van de huisarts.

Deze stemmingmakerij is onjuist, misleidend en vals. Daarna volgt het onderzoek van Klein Breteler van de Universiteit van Leiden. Vervelend is echter voor de auteur van het artikel, dat deze onderzoeksmanipulaties uithaalt met het meetinstrument, die voor de diagnostiek met dit systeem nooit worden gedaan en dat de auteur, door gebrek aan kennis, dit niet opmerkt.

Het hele onderzoeksproject is een verzameling van vreemde manipulaties en daaruit vastgestelde verkeerde conclusies. Nu is dit nog daar aan toe, maar er wordt niet teruggedeeind om de goede naam van enkele tandartsen, Bong en Neelissen, te bezoedelen.

Het stuk is, zoals het nu is opgesteld, misleidend. Schijnbaar (!) is de auteur van het artikel niet in staat onderscheid te maken in wat juist en onjuist is en wijst alles, wat niet universitair is, af.

Deze ongenueanceerde manier van benaderen heeft al vele jaren de weg vrijgemaakt voor de leek in de geneeskunde. Want wat is nu het effect van dit soort artikelen?

In de eerste plaats wordt een groep artsen en ook wel artsenorganisaties kopschuw gemaakt voor de alternatieve geneeskunde. Dit heeft ten gevolge, dat men deze materie links laat liggen, wat de niet-artsengroeperingen in de afgelopen 20 jaar zeer goede mogelijkheden heeft geboden om hun positie steeds beter te consolideren.

Dit heeft er toe geleid, dat dit nu een factor van betekenis is geworden, waar politiek-den Haag rekening mee houdt. Met dit ongenueanceerde geschrijf is "de Vereniging tegen de kwakzalverij" geworden tot "de vereniging ter bevordering van de kwakzalverij".

IJmuiden

C. VAN DER MOLEN, Arts

● *Op drijfzand gebouwd*

Reactie van het bestuur:

In het artikel waartegen de arts-acupuncturist Van der Molen zich richt, wordt het officiële standpunt van de Vereniging tegen de Kwakzalverij over de electro-acupunctuur (EAV) weergegeven. Dit standpunt luidt dat de EAV een vorm van pseudo-diagnostiek is, die als een typische vorm van medische kwakzalverij moet worden beschouwd. De detailkritiek van Van der Molen op Klein Bretelers onderzoek ten spijt blijft het zonnklaar dat de EAV met zijn mixage van drie nutteloze systemen volledig op drijfzand is gebouwd. De acupunctuur is

een voorchristelijke, op mythologie gebaseerde, volksgeneeskunde, die alleen nog voor cultureel antropologen interessant is.

De anatomische speculaties van de oude Chinezen blijken niet te kloppen met de feitelijke bouw van het menselijk lichaam: meridianen en acupunctuurpunten bestaan eenvoudig niet. De tweede pijler van de EAV: meting van de elektrische huidweerstand heeft bij de diagnostiek van ziekten geen enkele betekenis. Het is hoogstens een storende factor bij nuttige vormen van diagnostiek als electrocardiografie, electro-encephalografie, e.d. De EAV lijkt overigens in de verte op deze vormen van diagnostiek en wekt daardoor bij de argeloze patiënt vaak de indruk dat er iets serieus gebeurt.

Het derde element van de EAV, de nosodentherapie, is al helemaal geen woord waardig: een onzinnige en onsmakelijke verbastering van de homeopathie, dat 19e eeuwse stelsel dat hier en daar nog altijd als een lithopaedion (versteende vrucht) in de geneeskunde blijft voortbestaan.

De slotalinea's van Van der Molens brief over de plaats van de leek in de alternatieve geneeskunde vragen ook om commentaar: Naar onze opvatting is het een arts eerder aan te rekenen dat hij, ondanks zijn universitaire opleiding, geloof hecht aan pseudo-wetenschap dan dat dit verwijtbaar is aan de lagergeschoolden. Het kruidenboertje uit Staphorst heeft geen idee van placebo-effecten en van begrippen als specificiteit, sensitiviteit, etc.: hem zij veel vergeven. De artsen echter die blijik geven deze begrippen volledig te kunnen negeren en daarmee ontrouw zijn aan essentiële principes van hun beroep verdienen krachtiger bestrijding dan welke leek-kwakzalver dan ook!

STUUR UW PASFOTO EN...

De heer Favié, apotheker te Opmeer, schreef ons over een vorm van kwakzalverij die in zijn regio snel in populariteit toeneemt. Het betreft hier de zogenaamde pasfotodiagnose. Patiënten sturen hun pasfoto, vergezeld van f 50,00, naar een zogenaamde natuurgenezer. Deze retourneert hierop een recept met een homeopathisch middel. Deze recepten bevatten receptuur van de firma Reckeweg, een Duitse homeopathische fabriek, en vertonen onderling slechts weinig verschillen. Na een mede-ondertekening door de plaatselijke huisarts, die dit natuurlijk maar moeilijk kan weigeren, worden de kosten van deze behandelwijze volledig vergoed door het ziekenfonds Noord-Holland-Noord!

ACUPUNCTUUR OP AFSTAND

Acupunctuur toegepast op foto's? Ook dat is een aardige broodwinning. In Keulen houdt ene Erika Kindereit er zich mee bezig. Stuur een foto van de

patiënt, geef het lichaamsdeel aan waarin de ziekte zich openbaart en zij prikt er een paar naalden in. "Ik heb mijn bio-energie overgedragen", verklaart zij over deze prikkerij. Een vrouw met een hersentumor uit de omgeving van Keulen had geen baat bij deze vorm van acupunctuur. Met haar man reisde zij naar Erika voor een consult. Voor een handoplegging bij de patiënt vroeg — en kreeg — zij 5000 mark. De vrouw stierf korte tijd later. De handoplegster stond terecht wegens overtreden van het Duitse "Heilpraktikergesetz". Vonnis: acht maanden voorwaardelijk en een boete van 3000 DM.

CRITIEK OP HAPTONOMIE... JA DAT MAG NATUURLIJK

Haptonomie... wat doe je er mee? De journalist Frits Abrahams schreef naar aanleiding van het boek "Haptonomie", Wetenschap van de Affectiviteit" (in 1988 verschenen) een kritisch artikel in NRC Handelsblad. F. Veldman geldt als grondlegger van de haptonomie; zijn zoon, de arts F.R. Veldman te Overasselt heeft in 1985 het Wetenschappelijk instituut voor Haptonomie opgericht. Het artikel van Frits Abrahams maakte melding van kritiek op de toepassing van haptonomie door fysiotherapeuten geuit door P. Helder, hoofd fysiotherapie van het Wilhelmina-kinderziekenhuis te Utrecht. Critiek ook werd vermeld van de zijde van de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, de heer C.N.M. Renckens.

De heren Veldman waren niet gelukkig met dit artikel, ook al had Abrahams hen er op gewezen dat behalve hun opvattingen ook die van anderen opgenomen zouden worden. Zo werden in het artikel ook de strafklachten vermeld ingediend door patiënten die door therapeuten waren behandeld die op basis van de haptonomie werkten. Desalniettemin dienden zij bij de Raad voor de Journalistiek klachten in tegen de heer Abrahams en de hoofdredacteur van NRC Handelsblad. De Raad achtte deze klacht ongegrond. Op het argument dat aan de haptonomie als wetenschap geen recht werd gedaan in het door de heren Veldman omstreden artikel antwoordde de Raad in zijn beoordeling: Het is niet de taak van de Raad de leer van de haptonomie inhoudelijk te toetsen. De kritische beschrijving er van door Abrahams valt binnen diens journalistieke vrijheid.

DIRK JAN DOET IN INLEGZOLEN

Op ruime schaal is het blad blijkbaar verspreid: De Gezondkrant, 1e jaargang, nr. 11: Lees je beter. De acht bladzijden blijken geheel te zijn gewijd aan één klant van de uitgever "Euroconcept". Die klant heet niet langer Dirk Jan Visscher uit Vijfhuizen in de Haarlemmermeer, maar gaat nu verborgen onder het deftig klinkend Instituut voor Biomagnetisme. En

Vijfhuizen is vervangen door de nabijgelegen wijk Overbosch van Hoofddorp.

Dirk Jan Visscher verraste enige jaren geleden alternatief Nederland met zijn biomagnetische sokken. Sokken die je aan moest trekken om genezing te vinden voor een reeks van kwalen en kwaaltjes. Ach, van de sokken is Visscher thans afgestapt. De fabricagekosten waren te hoog. Met een nieuw procédé kan hetzelfde worden bereikt. Met inlegzolen gaat het óók. Je moet er natuurlijk wel in geloven...

Visscher is van huis uit magnetiseur. Maar hij kreeg het zo druk dat hij op de gedachte kwam om dat magnetisme waarvan hij zich bediende onder te brengen in sokken. Hij heeft "precies elf jaar nodig gehad om tot zijn heilzame vondst te komen, moeilijke jaren, keihard ploeteren". Ach, dat magnetisme wilde eerst natuurlijk helemaal niet in die sokken kruipen. Maar ziedaar: "Hij is er als enige in geslaagd om een magnetisch veld aan te brengen op de totale oppervlakte van de zolen".

Even een medisch lesje van Dirk Jan: In onze voeten eindigen meer dan 72.000 uiterst belangrijke zenuwbanen. "Veel klachten zijn terug te voeren tot een lekkage of blokkade in deze energiebanen". En als je nu maar die inlegzolen gebruikt dan wekken de biomagnetische velden de energiebanen via de relatiepunten in de voeten.... Enzovoort, enzovoort. In elk geval: een paar kost 59 gulden. En het is zaak op te geven: linkshandig of rechtshandig. "Voor iedereen die schijnbaar onoplosbare klachten heeft is er nu een natuurlijk alternatief. Biomagnetische inlegzolen".

Uit de alternatieve marktkraam

Uiteraard ontbreken bij al dit gebazel naar de oude kwakzalversstijl de getuigenissen niet van mensen die beweren genezen te zijn door de inlegzolen. Een tikkeltje mededogen bevangt ons bij het lezen van het testimonium van een wat droef kijkende jongen, George van Koningshoven: Mijn vader heeft onlangs een paar van uw biomagnetische inlegzolen voor mij besteld omdat ik last had van mijn keel en benauwdheid. Nu heb ik nergens meer last van en gebruik geen medicijnen meer...

Visscher heeft nog meer in zijn alternatieve marktkraam te koop: "afslanken — het geheim van 21 radikaal" — een kleurentherapielamp (f 279) en een "Anti Tabak Methode". De laatste is een koopje: 49 gulden. Kruiden in een kauwtablet moeten het doen. En natuurlijk ook hier iemand die genezen is, de "sympathieke 40-jarige" meneer Evers. Een van de duizenden zware rokers die van hun ongezonde verslaving af zijn.

In de Gezondkrant ook nog een "geleerd woordje". Dat is van dokter Sonneck. We hebben nooit van de goede man gehoord, eerlijk, maar van bladzijde 2 kijkt hij ons vorsend aan. Het is, zegt hij, met ernstige stem, in de geneeskundige wetenschap een bekend feit dat op de voeten reflex-zonevelden aanwezig zijn. En waar die inlegzolen van Dirk Jan al niet goed voor zijn!

Voor de portemonnee van Dirk Jan? Daar zwijgt S. Sonneck over.

OPENBARE DISCUSSIE OVER HOMEOPATHIE

In het programma van het XIth International Congress of Pharmacology, dat van 1-6 juli in de RAI in Amsterdam wordt gehouden, vindt een openbare discussie plaats over "Homoeopathy: placebo therapy". De discussianten zijn C.O. Kennedy (Londen, UK) en E.J. Ariëns (Nijmegen).

De discussie vindt plaats op vrijdag 6 juli a.s. en begint om 11.10 uur (tot 11.50 uur).

CORRESPONDENTIE

HOLISTISCH BEDRIJF

In het januarinummer van het "Actieblad Tegen de Kwakzalverij" nam u een stukje van mij op, getiteld: "Kwakzalven". Daarin figureerde een door mij verzonden H.H.C., een "Holistic Healing Center". Ik had niet gedacht dat mijn fantasie zo snel werkelijkheid zou worden.

In een regionaal radioprogramma vernam ik dat te Winterswijk in het voormalig Elizabeth Ziekenhuis gevestigd zal worden: een "Centrum voor Geïntegreerde Geneeskunde", dat sprekend lijkt op de door mij beschreven instelling. Ik neem aan dat dit bedrijf even winstgevend zal blijken als de fictieve H.H.C.
O tempera o mores!

PETER BÜGEL

KO MAAS EN DE BEWEGINGEN VAN SCHEDEL EN HEILIGBEEN

In het ledenblad van de Multiple Sclerose-patiënten toonde onlangs *prof. dr. D.F. Swaab* onder de titel Osteopathie en MS tegen lieden die eventjes een oplossing ventileren waardoor MS-patiënten zouden worden genezen. Prof. Swaab is lid van de wetenschappelijke raad MS. Hier volgt zijn artikel:

Met de regelmaat van de klok verschijnen in de dag- en weekbladpers berichten over 'alternatieve therapieën' voor MS. Nu was het weer raak in de kleurenbijlage van 'de Telegraaf' van 24 februari jl.: Ko Maas zou via bewegingen van de schedel MS opsporen en deze ziekte met een paar eenvoudige handelingen genezen. Deze berichten verlopen meestal via een vast patroon: (1) Het ontstaan van ziekten wordt uitgelegd aan de hand van de een of andere 'verstoorde balans' en volgens Ko Maas zit de verstoring nu eens niet in de voeding maar in 'de ritmische bewegingen van de schedel en het heiligbeen';

(2) Vervolgens wordt er een mooie naam gegeven aan een simpele en voor de therapeut goedkopere therapie

die deze verstoringen op zou heffen (in het stuk in 'de Telegraaf' is dat de 'cranosacrale therapie');

(3) Dan worden er een aantal wereldberoemde geleerden opgevoerd, waar geen enkele oprechte onderzoeker ooit van gehoord heeft. Ze hebben echter wel altijd indrukwekkende titels, zoals in dit stukje John Upledger MD.DO. 'De Telegraaf' legt in een voetnoot uit dat deze titels vergelijkbaar zijn met een professoraat in Nederland; je vraagt je overigens altijd af waarom zelfs deze makkelijk te controleren onzin niet even ontmaskerd wordt!

(4) Het succes van zulke alternatieve therapieën is altijd enorm (in dit geval 90%). De alternatieve therapie is bovendien nooit goed voor een bepaalde ziekte (daar zou voor de therapeut ook geen droog brood mee te verdienen zijn). Zo is de 'cranosacrale therapie' natuurlijk ook te gebruiken tegen een heel scala van ziekten 'waaronder MS'. 'Na enkele behandelingen worden er hersenscans gemaakt en daarop is in een aantal gevallen duidelijk te zien dat de degeneratie van hersenweefsel is gestopt'. Je vraagt je af waarom grote gerenommeerde onderzoeksgroepen problemen hebben met de interpretatie van scans wanneer Ko Maas dit zo maar ziet. Terloops wordt even verteld dat zelfs een dwarslaesie patiënt weer kon lopen na deze behandeling. Geschrokken vraag je je dan af waarom je eigen MS-stichting je dit grote nieuws niet verteld heeft en waarom noch Ko Maas noch John Upledger MD.OD bij de Nobelprijswinnaars van dit jaar waren!

(5) Daar is ook altijd een goede verklaring voor, namelijk dat de reguliere geneeskunde hun dwars zit. 'De methode heeft zijn succes bewezen, maar lang niet iederéén in het medische circuit blijkt daar gelukkig mee'. Volgens de 'alternatieve therapeuten' accepteert de reguliere geneeskunde hun therapie niet omdat deze niet zou begrijpen hoe de therapie werkt. Dit is onzin want van de meeste, goed werkzame therapieën in de reguliere geneeskunde is in eerste instantie helemaal niet bekend hoe het werkt. Dat kan de reguliere arts ook niets schelen, als het maar werkt. En dat blijkt keer op keer weer niet aangetoond te zijn voor de alternatieve therapieën, evenmin trouwens als men bereid is fatsoenlijk onderzoek te verrichten naar de mogelijke bijwerkingen van zulke therapieën.

(6) Het laatste en belangrijkste punt uit het vaste patroon van zulke 'alternatieve therapieën' komt meestal niet ter sprake: de financiën. Ko Maas heeft hier echter geen moeite mee en maakt duidelijk waar het hem werkelijk om gaat: 'we zullen geen genoegen nemen met een minimale vergoeding'.

Hoe is het mogelijk dat telkens weer op deze wijze valse hoop wordt gewekt? Waarom geloven alternatieve genezers altijd zo rotsvast in het succes van hun therapie? Men maakt bewust of onbewust gebruik van de wijze waarop sommige ziekten en klachten nu eenmaal verlopen in de tijd. MS wordt veelal gekenmerkt door periodes waarin het slecht gaat en periodes waarin het beter gaat. Men laat zich natuurlijk altijd behandelen in een periode waarin het slecht gaat en de 'therapeut' hoeft dus slechts zijn hokus pokus op te voeren totdat de volgende periode waarin het wat beter gaat, aanbreekt om succes te hebben. Zo kan hij

keer op keer ook zichzelf laten geloven dat zijn therapie helpt. Mijn advies zou zijn om Ko Maas op te bellen, uit te zoeken hoeveel zijn 'therapie' zou kosten en dit geld vervolgens niet aan zijn 'therapie' uit te geven maar aan iets wat u zelf leuk vindt. De kans dat het na een tijdje weer wat beter gaat, is net zo groot maar het plezier wat u op deze wijze van het geld kunt hebben is een stuk groter. Jammer voor Ko, maar veel beter voor u!

Aldus prof. Swaab in het blad van de MS-patiëntenvereniging.

VETERINAIRE ACUPUNCTUUR

De Stichting Nederlandse Veterinaire Acupunctuur (SNVA) organiseert op 13, 14 en 15 september a.s. te Noordwijk een internationaal congres met als titel "Acupunctuur en neurobiologie".

Het doel van het congres is de wetenschappelijke achtergrond van het werkingsmechanisme van acupunctuur te beschouwen.

De secretaris van de SNVA, mevrouw L. Schuitemaker uit Zuidlaren, liet ons weten dat er hardnekkige geruchten circuleren dat het congres op gewelddadige wijze verstoord zou worden door leden van de actiegroep "Lekker Dier". Ook de inspectiedienst van de Dierenbescherming toont belangstelling voor het congres.

Het bestuur van de SNVA wilde van het bestuur van onze vereniging weten of er ook van onze zijde harde acties zijn te verwachten. Het is bij de SNVA kennelijk bekend dat er onder onze leden veel dierenvrienden zitten. Uw bestuur heeft de SNVA laten weten dat het zijn leden niet actief zal oproepen tot demonstraties, maar heeft tegelijkertijd gesteld dat het er niet zeker van is dat het zijn leden in de hand kan houden als er daadwerkelijk acupunctuur gepleegd wordt op onschuldige dieren.

Wij drongen er dan ook bij de SNAV op aan dat de vee-artsen vooral op elkaar zouden experimenteren.

IS FRITS FLOOR DOOR DE DUIVEL BEZETEN?

De 42-jarige werkloze electricien Frits Floor uit Bunnik is een vertegenwoordiger van de occulte richting binnen de z.g. New Age-beweging. Hij had een gesprek met het voor de reformatorische levenskring bestemd blad Terdege. Daarbij openbaarde hij een boodschap die hij in meditatie had ontvangen. Deze boodschap eindigde als volgt: "De geest Vuur, Lucht, Aarde, Water zelf zal deze witte bol als een tent om JOUW heen uitspannen. Daarin breekt de vrede uit. Ik ben V.L.A.M. ik ben die jij zoekt! Luister, o luister toch altijd naar mij want ik ben het spreken van de naam!"

Een tekst wijlen Lou de Palingboer waardig. Terdege meende er in te lezen: "Lucifer of de satan, die zich aandient met de naam V.L.A.M. verheft zichzelf tot de IK BEN van de brandende braambos". Daarover was onze occulte Frits Floor zeer verstoord. Hij maakte er uit op dat hij door de duivel bezeten zou zijn en diende een klacht in bij de Raad voor de Journalistiek. Daar haalde hij echter bakzeil. Gezien de aard van het blad Terdege had Floor "een kritische beoordeling van zijn gedachtegoed kunnen verwachten". Dat Floor zich beledigd voelde door de interpretatie van Terdege betekende nog niet, vond de raad, dat de redactie daarmee behandelde in strijd met de voor het blad geldende zorgvuldigheidsnormen.

ADERLATINGEN

In een vorig nummer vermeldden wij het feit dat van de eertijds zeer bekende Bussumse natuurarts H. van der Upwich een biografie is verschenen. Van der Upwich wilde voor zijn dood zijn "medische geheimen" openbaren... Van der Upwich deed behalve o.a. braakkuren ook aderlatingen. Zal hij er ook kennis van hebben gedragen dat zoiets moest geschieden op dagen die er bijzonder geschikt voor zijn? Die werden namelijk vermeld op een kalender uit 1481, die onlangs in de centrale bibliotheek van Zürich werd gevonden als opvulling van een gotische boekband. De kalender vermeldde de zonsverduistering van 17 mei 1482 en andere astronomische bijzonderheden. En de heren medici uit die dagen konden de gunstige dagen voor het doen van aderlatingen op de kalender vermeld vinden.

HEEL DEN BOSCH

De derde persoon enkelvoud tegenwoordige tijd van het werkwoord gelden luidt: geldt. Maar zo geobseedeerd is de stichting "Geheel" in den Bosch door het geld, dat zij strijk en zet dat geldt zonder t schrijft. Die stichting wil alle informatie over "nieuwetijdsactiviteiten" bundelen in een plaatselijk bulletin met de naam "Heel den Bosch". Geen Oeteldonk uit de carnavalstijd maar een 's-Hertogenbosch waarin de kwakzalverij gemaskerd gaat onder een menigte van mooie namen als Bach remedie, iriscopie, tarot, shiatsu therapie, essalen-massage, magnetiseurs.

Het schriftuur dat ons bereikte wil de beoefenaars van deze alternatieve poespas een vermelding afhandig maken en ze opwekken om cursussen, lezingen en workshops in de uit te geven publicatie te vermelden. Er is een antwoordformulier aan toegevoegd maar men kan ook bijlagen meesturen. "Folders vinden we ook gezellig". "Heel den Bosch" — hoe gezellig gaat het er daar toe temidden van alle alternatieve genezers en therapeuten en de Nieuwetijdsadressen. Een markt waar de waan van de dag hoogtij viert.